

Kovács Pál Sámuel

A kép egy amatőr kép, a 2000-es években fényképezte Kovács Róbert Sándor unokám, a lakásunkban. Rajtam van a Béla bátyámtól csomagban küldött tálesz és kipa, mellettem Irénke feleségem ül, aki abban az időben már beteg volt. Már hét éves voltam, mikor kezdtem az iskolát, már kezdtem járni a zsidó iskolába is, a héderbe, egyszer vagy kétszer egy héten. Minden héten volt vallásóra az iskolában, minden vallásnak. Külön volt szünetidőben [vallásóra], ott, ahol volt a sakter lakása. Tanított zsidóul [héberül]. Különösen nyáron, a vakációban, akkor jártunk a zsidó iskolába. Addig jártam, amíg a saktert elvitték [deportálták]. Tizenhárom éves korban, a bár micvóra megtanultam, hogy mit kell mondani, a sakter tanított. Egy Pesten kiadott imakönyvből olvastam fel, van egy rész, amit bár micvókor kell felolvasni, azt olvastam fel. Megtanítottak, és akkor jelen volt a Kovács család, a keresztanyám, két keresztanyám volt, és mintha most látnám őket, milyen tortákat csináltak. Amennyi zsidó volt, majdnem az egész ott volt. Úgy 1955-ben mentem a reformátusokhoz. Mondom a református papnak, Juhásznak hívták: 'Tiszteletes úr, né, át akarok állni unitáriusból a reformátusba, mert a feleségem református, tessék megnézni a dossziét [dossziét], hogy be van írva.' Hát azt mondja: 'Öt hónapig járjon a templomba, meglássuk, milyen templomba járó lesz.' Na jó, nem mentem tovább oda, hanem karácsony előtt egy héttel elmentem a paphoz, és ezer lejt vittem. 'Na, tiszteletes úr, írja át.' És mikor látta az ezer lejt, mindjárt vette a papírt, megírta, és át van véve, református, elvette az ezer lejt, de bont [számlát] nem adott. Akkor hazajöttem, és mondtam a feleségemnek, hogy elvette [a pénzt], és bont nem adott. Nem baj, de higgye el, nekem sem esett jól, miért nem adott bont. Hát legyen boldog. Mi jött, mi nem, az isten elvitte, meghalt, mert még valakinek kellett volna prédikáljon, az is megátkozta. Én csak annyit csináltam, hogy felnéztem [az égre]. Körülbelül olyan 1976-77-ben be akartam állni [a hitközséghez]. Nekem azt mondták a templomban [a hitközség irodájában], három nő volt ott, mondom, állok ide be, [Bözöd]Újfaluból vagyok, akkor a nők kérdezték: 'Hát maga zsidó?', kérdi az egyik. 'Meg van metélve?' Mondom: 'Itt van, né? Mutatom?' 'Jaj ne, ne tessék?' Akkor nem vettek be tagnak. 1997-től lettem hivatalosan tagja. Úgy hat-hét ével ezelőtt körülbelül [1997-98-ban] bementem [a hitközséghez], B. K. felvilágosított, hitközségi tag. Ő tudta, hogy zsidó vagyok, mert elmondtam, mikor a csomagját vittem a piacról. Ott ismerkedtünk meg. Ő mondta, hogy

Magyarországról adnak pénzt [kárpótlást], akiknek Auschwitzban meghaltak a rokonai. És akkor megcsinálta nekem ezt a papírt, és [Bözöd]Újfaluból hívtam tanúnak kettőt, mind a kettő keresztény, de hát ismertek jól, elmondták, hogy tudják, hogy elvitték [az édesanyámat és Esztert], de vissza nem jöttek. Elmentem [Bözöd]Újfaluba, és a leánytestvéremnek és az apámnak a keresztlevelét kivettem, és az anyámét nem kaptam, mert nem volt meg. Elmentem Grünhöz [Grün László, a hitközség pénzügyi titkára, a Centropa vele is készített interjút. -- A szerk.], mondom, B.-né küldött, ő mondta, hogy a magyaroknak [a magyar államnak] kell csinálni papírt, hogy kapjak anyám után [kárpótlást]. Akkor örvendtek is, mert nőtt a létszám. Aztán kezdtem menni oda, kaptam csomagot, ruhát. Vagy két éve kezdtem kapni gázpénzt. A magyaroktól kaptam [kárpótlást] 1997-ben, és most ígérik, hogy most egyszerre fogják adni, azt mondták nem csipbecsupba. A templomban szoktam imádkozni. Itthon is volt, hogy elővettem a könyvet [az imakönyvet], fele magyarul van írva, fele zsidóul, de mind zsidóul olvasok -- magyarra fordított imakönyv izraéliták számára, édesapám hozta Pestről, mert volt ott család, akivel jól volt, kapott két könyvet, és ezzel járt a templomba.